

Opsamling på afsluttede anklagerfaglige fokusområder i retspraksis 2020

I 2020 blev tre anklagerfaglige fokusområder afsluttet. I det følgende kan du læse en opsamling på fokusområderne fredskrænkelse af offentligt ansatte mv. efter straffelovens § 119 a, opholdsforbud efter straffelovens § 79 a og straffelovens § 81 b – strafskærpelse.

Du kan finde oversigten over de anklagerfaglige fokusområder i retspraksis 2021 i Vidensbasen og på Anklagernet.

Tabel 1. Oversigt over afsluttede anklagerfaglige fokusområder i retspraksis med links til retspraksis

Fokusområde	Afklaring i retspraksis	Link til domme i Vidensbasen	Link til domme i Karnov
Personfarlig kriminalitet			
Fredskrænkelse af offentligt ansatte mv. efter straffelovens § 119 a	Afklaring af hvornår der er tale om strafbar fredskrænkelse af offentligt ansatte mv. ved kontakt, forfølgelse eller anden form for chikane. Desuden en afklaring af straffniveaue i disse sager.	Se domme i Vidensbasen	Se domme i Karnov
Organiseret kriminalitet			
Opholdsforbud efter straffelovens § 79 a	Afklaring af bestemmelsens rækkevidde og opholdsforbuddets geografiske udstrækning.	Se domme i Vidensbasen	Se domme i Karnov
Strafskærpelse efter straffelovens § 81 b	Afklaring af straffniveaue i sager om brug af skydevåben på et offentligt tilgængeligt sted, når strafskærpelsesbestemmelsen finder anvendelse.	Se domme i Vidensbasen	

Fredskrænkelser af offentligt ansatte mv.

I 2016 fremlagde den daværende regering sammen med de øvrige borgerlige partier en række initiativer som led i ”Respektpakke I”. Et af initiativerne var at indføre en ny bestemmelse i straffelovens § 119 a. Bestemmelsen skal yde personer i offentlig tjeneste eller hverv et særligt værn mod chikane, der har baggrund i den pågældendes udførelse af offentlig tjeneste eller hverv.

Straffelovens § 119 a blev i 2018 et anklagerfagligt fokusområde med henblik på at afklare, hvornår der er tale om en strafbar fredskrænkelser af offentligt ansatte mv. ved kontakt, forfølgelse eller anden form for chikane samt for at afklare straffniveaulet.

En gennemgang af retspraksis i perioden fra 2018 - 2020 viser, at der er tale om sager af meget forskellig karakter, omfang og grovhed. I forhold til bestemmelsens anvendelsesområde tegner gennemgangen et billede af, at grænsen for, hvad man som offentligt ansat skal tåle – navnlig i sin fritid – er forholdsvis lav og i overensstemmelse med det, som er forudsat i forarbejderne til bestemmelsen. Der kan bl.a. henvises til dommene:

- U2017.3516V, U2020.1789V, AM2020.03.03V2 og TfK2020.1103/2. vedr. chikanøse ytringer på Facebook,
- TfK 2020.551V og AM2020.02.06V vedr. chikanøs forfølgelse og videooptagelse af offentligt ansatte samt
- TfK 2018.1006/2Ø, AM2019.10.03Ø2 og AM2020.05.13V vedr. e-mails, telefonbeskeder og messengerbeskeder af chikanøs karakter.

En enkeltstående henvendelse kan efter omstændighederne have en sådan grovhed, at den udgør en krænkelse af den beskyttede persons fred, og at forholdet dermed er omfattet af bestemmelsen. Den nedre grænse for bestemmelsens anvendelsesområde i relation til en enkeltstående henvendelse er belyst i U2020.3032V (T frifundet for overtrædelse af straffelovens § 119 a, T henvendte sig i et supermarked til en sygeplejerske fra psykiatrien, som tidligere havde været behandler for ham, og udtalte »Hva’ så din psykopat. Har du forgiftet nogen for nylig« eller lignende).

En del af sagerne omfatter tillige andre strafbare forhold. Derudover er strafudmålingen ofte konkret begrundet i bl.a. gerningsmandens forstraffe, forholdets karakter, omfang og grovhed. Gennemgangen af retspraksis peger på, at sanktionsniveauet i 1. gangstiltale følger forarbejderne til bestemmelsen, hvor udgangspunktet er en bøde på 10.000 kr. (7.500 kr. før straffskærpelsen den 1. februar 2019).

Chikanen foregår typisk via Facebook eller ved personlig kontakt eller forfølgelse. Statsadvokaterne har ikke kendskab til sager, hvor det har været relevant at nedlægge påstand om blokering af hjemmesider, jf. retsplejelovens § 791 d, hvorfor dette spørgsmål endnu ikke er afklaret i retspraksis.

Det er Rigsadvokaten og statsadvokaternes vurdering, at der gennem den retspraksis, som er tilvejebragt i løbet af de tre år, hvor sager om fredskrænkelser af offentligt ansatte m.v. har været fulgt, er sket en tilstrækkelig afklaring af domstolens anvendelse af bestemmelsen samt straffniveaulet. Det er på den baggrund Rigsadvokatens og de regionale statsadvokaters vurdering, at området ikke længere skal følges som et anklagerfagligt fokusområde.

Opholdsforbud efter straffelovens § 79 a

Som led i udmøntningen af Bandepakke III blev straffelovens § 79 a indsat som en ny bestemmelse i loven (lov nr. 1402 af 5. december 2017) for at muliggøre, at personer, som er dømt for banderelateret

kriminalitet, nu også kan idømmes forbud mod at opholde sig i de områder, hvor lovovertrædelsen er begået, og hvor den domfældtes gruppe opholder sig.

Straffelovens § 79 a blev i 2018 et anklagerfagligt fokusområde med henblik på at afklare bestemmelsens rækkevidde og opholdsforbuddets geografiske udstrækning. En gennemgang af retspraksis fra 2018 til 2020 viser, at der gennem praksis er sket en afklaring af bestemmelsens rækkevidde. På baggrund af retspraksis kan bl.a. følgende fremhæves:

En overtrædelse af straffelovens § 81 a vil som udgangspunkt medføre et opholdsforbud, jf. straffelovens § 79 a, stk. 1, 1. pkt. Se til eksempel TfK2020.774V og TfK2019.989Ø.

Domstolene synes at følge forarbejderne til straffelovens § 79 a, stk. 1, 2. pkt., hvorefter der tillige kan idømmes opholdsforbud i andre sager om bandekriminalitet, hvor der enten straffes med mindst 3 måneders ubetinget fængsel for en enkeltstående lovovertrædelse, eller hvor der foreligger mindst to lovovertrædelser med relation til den dømtes tilknytning til gruppen. Der kan bl.a. henvises til AM2019.10.03Ø og TfK2020.109Ø.

Gennemgangen af retspraksis viser, at domstolene på baggrund af en samlet proportionalitetsafvejning har været tilbageholdende med at idømme et opholdsforbud, jf. straffelovens § 79 a, hvis den dømte på domstidspunktet ikke længere har tilknytning til en rocker- og eller bandegruppering. Der kan henvises til AM2020.01.27Ø og U2020.1389Ø.

I relation til den geografiske afgrænsning af opholdsforbuddet foretager domstolene en samlet proportionalitetsafvejning, hvor karakteren, omfanget og grovheden af den begåede kriminalitet, herunder om den begåede kriminalitet har forbindelse til en konflikt mellem forskellige grupper, indgår. Domstolene synes overordnet at være tilbageholdende med at idømme opholdsforbud gældende for hele kommuner. Se særligt U2019.3586H, hvor Højesteret fandt, at opholdsforbuddet skulle begrænses til områder i byer, hvor grupperingen havde sine tilholdssteder.

Endvidere er det afklaret i retspraksis, at anklagemyndigheden i tilfælde, hvor påstand om opholdsforbud ikke har været nedlagt, har adgang til at rejse en særskilt sag om opholdsforbud, jf. U.2020.335Ø. Retten har desuden tilladt anklagemyndigheden at nedlægge en præciserende påstand om opholdsforbud under sagens behandling i landsretten, jf. TfK2019.989Ø og U2019.3586H.

Det er Rigsadvokatens og de regionale statsadvokaters vurdering, at opholdsforbuddets geografiske udstrækning, herunder i forhold til fortolkning af forarbejderne, synes afklaret i retspraksis. Anvendelsesområdet for opholdsforbud efter straffelovens § 79, stk. 1, 1. og 2. pkt., ses endvidere i en vis grad afklaret i retspraksis, jf. ovenfor. Det er på den baggrund Rigsadvokatens og de regionale statsadvokaters vurdering, at der ikke er behov for, at området fortsat følges som et anklagerfagligt fokusområde.

Straffelovens § 81 b – strafskærpelse.

Med udmøntning af Bandepakke III (lov nr. 672 af 8. juni 2017) blev straffelovens § 81 b indført, således at straffen for brug af skydevåben eller eksplosivstoffer mv. på et offentligt tilgængeligt sted kan forhøjes indtil det halve.

Bestemmelsen blev et anklagerfagligt fokusområde i 2018 med henblik på at følge, om strafskærnelsen afspejles i retspraksis. Bestemmelsen er et supplement til straffelovens § 81 a og vil således alene finde anvendelse på forhold, som ikke samtidig omfattes af § 81 a. Det er Rigsadvokatens og de regionale statsadvokaters vurdering, at langt de fleste sager om brug af skydevåben på offentligt tilgængeligt sted bliver henført til strafskærnelsen i straffelovens § 81 a, hvilket også er en

medvirkende årsag til, at antallet af domme om overtrædelse af straffelovens § 81 b er relativt begrænset.

I forarbejderne til straffelovens § 81 b er det udførligt beskrevet, hvornår strafskærpelsen finder anvendelse, og at f.eks. en skudafgivelse i en forladt grusgrav eller et andet meget øde sted, hvor der typisk ikke er risiko for, at tilfældige kan blive ramt, også omfattes af bestemmelsen. Det forudsættes, at den øvre del af strafskærpelsesrammen - dvs. hvor straffen som udgangspunkt vil skulle forhøjes med det halve - først og fremmest vil skulle finde anvendelse i forbindelse med lovovertrædelser, hvor skydevåben mv. bruges til personangreb på åben gade og andre lignende offentligt tilgængelige steder, hvor andre mennesker i almindelighed færdes, og hvor der er en risiko for, at forbipasserende eller omkringboende mv. kan blive ramt. Det er i den forbindelse ikke afgørende, om der aktuelt befandt sig mennesker i det pågældende område, herunder om angrebet er foregået om aftenen eller om natten.

Det anklagerfaglige fokusområde har omfattet relativt få sager, der alene vedrører skærpelse af straffen for brug af skydevåben på offentligt tilgængeligt sted, jf. straffelovens § 81 b. På den baggrund er det ikke muligt at udlede noget mere generelt om straffniveauet i disse sager. Det er dog Rigsadvokatens og de regionale statsadvokaternes vurdering, at domstolene i sager om strafskærpelse efter straffelovens § 81 b foretager en konkret vurdering under inddragelse af de momenter, som fremgår af forarbejderne. På baggrund af retspraksis kan det mere generelt udledes, at domstolene i hovedparten af sager om straffelovens § 81 b skærper straffen, men at dette ikke i alle tilfælde sker med indtil det halve, se bl.a. AM2020.06.25Ø og TfK2019.1018/2V.

Der er i de tre år, hvor sager om overtrædelse af straffelovens § 81 b har været fulgt som et anklagerfagligt fokusområde, tilvejebragt et relativt lavt antal domme, jf. ovenfor, ligesom domstolenes anvendelse af bestemmelsen i en vis udstrækning er afklaret. Det er Rigsadvokatens og de regionale statsadvokatens vurdering, at der ikke inden for en nærmere tidshorisont er udsigt til væsentlig yderligere afklaring af straffniveauet i retspraksis. Det er på den baggrund besluttet, at området ikke længere skal følges som et anklagerfagligt fokusområde.